

KONSERNIHALLINTO – VASTINEET TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUKSEEN

Kohta 3.3. Kuntakonsernin ohjaus (sivu 6); kaupunginjohtaja

Tarkastuslautakunta kysyy, miten yhteydenpitoa tullaan kehittämään? Perustuuko käsitys mututuntumaan?

Konsernivalvontaa ja omistajaohjausta kehitetään jatkossakin yhdessä konserniyhtiöiden kanssa. Merkittävien konserniyhtiöiden edustajat esittelevät ja raportoivat säännöllisesti konsernijohtoa.

Konserniohjeen (KV 13.6.2022) tytäryhteisön neuvotteluvelvoite edellyttää, että yhteisön hallituksen/hallituksen puheenjohtajan/toimitusjohtajan on hankittava jo asian valmisteluvaiheessa kirjallinen kaupungin/konsernijohtoon kanta mm. seuraaviin toimenpiteisiin:

- hallituksen yhtiökokoukselle tekemästä voitonjakoehdotuksesta,
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä ja sen muutokset,
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö
- periaatteelliset tai taloudelliset merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut.

Kohta 5. Kuntalain osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet (sivu 9); hallintopäällikkö

Tarkastuslautakunta pyytää ratkaisuja vaikuttajatoimielinten ohjaukseen uuden valtuustokauden alussa.

Vaikuttajatoimielinten (nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto) ohjaus ja integrointi uuden valtuustokauden alussa edellyttää selkeitä rakenteita, toimivia prosesseja ja riittävää resursointia, johon on nykyiselläkin valtuustokaudella pyritty. Hallintosäännössä on mahdollistettu läsnäolo- ja puheoikeus vaikuttajatoimielinten edustajille kaupunginvaltuustossa.

Vaikuttajatoimielinten toimintaa on mahdollista pyrkiä ohjaamaan muun muassa esimerkiksi seuraavin keinoin:

- Vaikuttajatoimielimet perehdytetään aikaisempaa syvällisemmin julkishallinnon periaatteisiin, kunnallishallintoon ja -talouteen, kokoustekniikkaan ja päätöksentekoprosesseihin heti uuden valtuustokauden alkaessa erilaisten koulutusten avulla.
- Vaikuttajatoimielimiä informoidaan aikaisempaa tehokkaammin jo etukäteen muissa päätöksentekokielimissä käsittelyyn tulossa olevista asioista ja vaikuttajatoimielimiltä pyydetään joko lausuntoja em. asiakokonaisuuksista ja/tai vaikuttajatoimielinten edustajia pyydetään aktiivisesti

asiantuntijoiksi muiden toimielinten kokouksiin silloin, kun käsitellään vaikuttajatoimielimeen liittyviä asiakokonaisuuksia.

- Jokaiselle vaikuttajatoimielimelle on jo nyt osoitettu kaupungin organisaatiosta selkeä asiantuntijatuki muun muassa sihteeritoiminnan kautta. Tukea voisi mahdollisesti yrittää myös syventää vaikuttajatoimielimistä suoraan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (Varha) vastaavien vaikuttajatoimielinten suuntaan ja pyrkiä saamaan siihen nykyistä enemmän vuorovaikutusta.

- Jokaiselle vaikuttajatoimielimelle on varattu talousarviossa vuosittain määräraha, jota ne voivat käyttää itsenäisesti esimerkiksi viestintään, tapahtumiin, koulutuksiin, vierailuihin tai muihin omiin projekteihinsa. Määrärahoja on jäänyt vuosittain käyttämättä, joten pyritään mm. aktivoimaan vaikuttajatoimielimiä kehittämään ja monipuolistamaan omia toimintojaan (ideariihet ja vastaavat) kalenterivuotensa aikana.

- Pyritään integroimaan vaikuttajatoimielinten kokousrytmi ja asioiden käsittely yhteisesti käytössä olevaan vuosikelloon nykyistä ennakoivammin esimerkiksi talousarviokäsittelyn, strategiatyön ym. osalta.

- Otetaan käyttöön vaikuttamistoimielinten käsikirja, jollainen on käytössä ainakin Pirkanmaan hyvinvointialueella (*kts. liite*)

- Kytetään vaikuttajatoimielimet osaksi ennakkovaikutusten arviointimenettelyä (EVA-menettely) lapsi-, vammais- ja ikäihmisvaikutusten osalta.

- Lisäksi todetaan, että yhteydenpitoa ja esityslistojen toimittamista helpottaisi mahdollisesti se, jos kaikki vaikuttajatoimielinten edustajat voisivat käyttää loimaa.fi -sähköpostia.

Yhteenvedona todettaneen, että uuden valtuustokauden alussa on kriittistä siirtyä reaktiivisesta kuulemisesta ennakoivaan kumppanuuteen. Tämä onnistuu parhaiten sitomalla vaikuttajatoimielinten ohjaus osaksi organisaation virallista johtamisjärjestelmää ja osoittamalla heille riittävä asiantuntijatuki.

Kohta 6. Vuoden 2024 arviointikertomuksen toimenpide-esitysten toteutuminen &

Kohta 8.1. Kaupunginvaltuusto (sivu 10); hallintopäällikkö

Tarkastuslautakunta on huomauttanut valtuuston pienestä roolista ylimpänä päätöksentekijänä. Tähän edelleen toivotaan parannusta. Tarkastuslautakunta toivoo edelleen valtuuston roolin vahvistamista. Tarkastuslautakunta esittää harkittavaksi, että valtuustoseminaarit järjestetään eri ajankohtina kuin valtuuston kokoukset. Lautakunta esittää myös, että seminaareista maksetaan hallintosäännön mukainen kokouspalkkio.

Valtuuston aseman parantamiseksi ja sen roolin vahvistamiseksi ylimpänä päätöksentekijänä voidaan käyttää esimerkiksi muun muassa seuraavia keinoja:

- Strategisen ohjauksen tiukentaminen ja kuntastrategian sitominen arkeen eli valtuusto määrittelee strategiset tavoitteet niin selkeiksi ja mitattaviksi, että niiden toteutumista voidaan seurata konkreettisesti ja raportoida valtuuston suuntaan. Lisäksi tehostetaan yleisesti muun muassa erilaisten asetettujen tavoitteiden saavuttamisen raportointia valtuuston suuntaan.

- Käyttötalouden ja investointien tiukempi yhteenliittymä: Varmistetaan jatkossakin, että talousarviossa ja -suunnitelmassa määrärahat sidotaan suoraan valtuuston asettamiin painopisteisiin.

- Keskustelukulttuurin ja tiedonsaannin parantaminen: Otetaan nykyistä tehokkaampaan käyttöön lähete keskustelut valtuustossa suurista ja periaatteellisista hankkeista jo ennen kuin viranhaltijat tai

toimielimet aloittavat virallisen päätösesityksen valmistelun ja käsittelyn sekä järjestetään säännöllisiä ajankohtaisinfoja ja poliittisia keskusteluiltoja, joissa valtuutetuilla on mahdollisuus ”haastaa” viranhaltijoita ja kaupunginhallitusta jo asioiden käsittelyn varhaisessa vaiheessa.

- Avoimempi tiedonkulku: Varmistetaan jatkossakin, että valtuutetuilla on käytössään sama tietopohja kuin kaupunginhallituksella riittävän ajoissa ennen päätöksentekoa.

- Tarkastuslautakunnan roolin tukeminen: Ohjataan valtuustoa käymään nykyistä syvällisempää keskustelua esimerkiksi talousarviosta, tilinpäätöksestä, tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta jne ja vaatimaan konkreettisia korjaavia toimenpiteitä mahdollisiin havaittuihin epäkohtiin.

- Valtuustoryhmien yhteistyö ja poliittinen johtajuus: Puheenjohtajiston ja valtuustoryhmien välistä yhteistyötä tiivistetään, jotta valtuusto pystyy muodostamaan yhteisen tahtotilan suurissa linjakysymyksissä jo hyvissä ajoin eikä joudu ainoastaan reagoimaan muiden tekemiin esityksiin.

- Valtuustoseminaarit on mahdollista päättää pidettäväksi eri ajankohtina kuin valtuuston varsinaiset kokoukset ja niistä on mahdollista maksaa kokouspalkkiot hallintosäännön mukaisesti.

Kohta 8.2. Kaupunginhallitus (Talousennusteiden raportointi) (sivu 11); talousjohtaja

Kaupunginhallitus on raportoinut epätarkkoja talousennusteita. Tarkastuslautakunta kehottaa parantamaan talousraportointia tarkemmaksi ja selkeämmäksi. Talousraportoinnissa vesilaitoksen tulisi toimia ja näkyä luvuissa vain kattaakseen kulunsa puhtaana ja jäteveden osalta niin, etteivät ne rasita toisiaan, eikä niillä parannella kaupungin tulosta.

Loimaan haaste on ollut se, että tilinpäätökset ovat olleet parempia kuin talousarviot useana vuonna peräkkäin. Osan tästä selittää yllättävät kertaluontoiset erät, kuten verohännät, mutta vuosina 2024 ja 2025 parempi tulos on johtunut käyttämättä jääneistä määrärahoista menopuolella.

Talousjohtaja ennustaa verotulot, valtionosuudet ja rahoitustuotot- ja kulut sekä talous- ja it yksikön tulot ja menot sekä toimintakatteen.

Palvelualajohtajat ennustavat oman alueensa tulot ja kulut talouden kuukausiraportoinnin yhteydessä. Palvelualajohtajat ovat tilivelvollisia viestimään määräraha alitukset /-ylitykset. Näiden muutoksien perusteella tehdään koko kaupungin tulosennustemuutokset. Ennustaminen koskee myös vesiliikelaitosta. Vesiliikelaitos on osa kaupungin sisäistä konsernia ja on mukana koko kaupungin ennusteessa.

Esittelijä on vastuussa, että palvelualajohtajat noudattavat tilinpäätösohjetta ja että muutokset tulevat talousjohtajan tietoon kuukausittain, jotta reaaliaikainen tieto palvelualoilta saavuttaa ennusteen tekijän.

Tilivelvollinen tarkoittaa henkilöä, joka on velvollinen raportoimaan tai tekemään tiliä toimistaan tai taloudellisista toimenpiteistään.

Koko vuoden tilinpäätösennuste toimitetaan valtiokonttorille 2 kertaa vuodessa; 25.1. mennessä sekä 15.8. mennessä. Nämä ennusteet arvioidaan sillä hetkellä tiedossa olevilla määrärahamuutoksilla, verotuloennusteet ja valtionosuudet arvioidaan sillä hetkellä tiedossa olevilla kuntaliiton ennusteiden perusteella. Valtiokonttorin tilastoinnit hoitavat käytännössä taloussihteeri ja talousjohtaja yhteistyössä.

Kuukausiraportointia kehitetään siten että dokumentteihin lisätään ennustesarakkeet ja tekstiosuus, johon perustellaan ennustemuutokset. Talousraportit ennusteineen käsitellään lautakunnissa.

Kohta 8.5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen -hyvinvointitoimikunta (sivut 11-12); henkilöstöpäällikkö

Loimaan HYTE-kerroin oli (hyvinvoinnin edistämisen pistemittari) 54/100. Koko maan HYTE-kerroin oli 71. Asukaslukuun positiivisesti vaikuttaa maahanmuutto. Tarkastuslautakunta nostaa esille seuraavia indikaattoreita, joihin palvelualoilla on syytä kiinnittää edelleen huomiota: Työkyvyttömyysindeksi on korkea (124,6), toiseksi korkein Varsinais-Suomessa, Nuorten elämäntyytyväisyys on hieman valtakunnan keskiarvoa alhaisempi, erityisesti tytöillä ahdistuneisuutta ja yksinäisyyttä esiintyy enemmän kuin pojilla, psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on kasvussa, erityisesti matalan koulutustason väestöryhmissä.

Hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistä tehdään joka päivä arjen palvelutuotannossa. HyTe-kertoimeen vaikuttaa negatiivisesti mm. kulttuuripalveluiden ja ammattikoulun matalat hyte- pisteet.

Kohta 9. Elinkeino- ja kaupunkikehityspalvelut (sivut 12-16); kehittämisjohtaja

Elinvoimayksikkö on keskittynyt pääosin Elinvoimatalolle sekä Virastotalolle. Tarkastuslautakunta ehdottaa pohdittavaksi, toisiko toiminnan keskittämisestä yhteen toimitilaan enemmän synergiaa?

Kaupungin tilaratkaisuja arvioidaan laajemminkin. Elinkeinopalvelujen toimipaikat ovat näissä arvioinneissa ja suunnitelmissa mukana.

Tarkastuslautakunta ehdottaa pohdittavaksi päätöksenteon uudistamista, siten, että kaupunki perustaa uuden, työ- ja elinvoimalautakunnan kaltaisen toimielimen, jolla on määritellyt tehtävät ja joka saisi poliittisen päätöksenteon oikeudet. Yrittäjien rooli on merkittävä varsinkin, kun katsoo niitä lukuisia foorumeja ja yhteistyökumppanuuksia, joita kaupungilla on. Uudistuksella voisi toteutua kaikkia osapuolia paremmin palveleva kokonaisuus. (vrt. Lieto / yrittäjien neuvottelukunta tai Kaarina / kaupunkikehityslautakunta).

Elinkeino- ja kaupunkikehityspalveluiden päätöksentekoa sekä erilaisia foorumeja on arvioitu säännöllisesti eri vaiheissa. Päätöksentekuelinten rakennetta on hyvä arvioida ennen vaaleja puolueiden johdolla virkamiehiä kuullen. Lautakuntia perustettaessa on syytä tunnistaa erityisesti, mistä asioista lautakunta päättäisi. Elinkeinopalvelujen päätöksen teko jakautuu tällä hetkellä kaupunginhallitukselle, kehittämisjohtajalle ja työllisyyspalveluiden osalta Turun työllisyysaluelautakunnalle. Lisäksi hyvä tunnistaa, että elinkeinoelämän rajapinnassa kaupungilla on toistakymmentä säännöllistä yhteistyöfoorumia.

Kaupungin työllisyyspäällikköä ei näy minkään toimielimen osallistujana. Lautakunta pyytää selvitystä käytetäänkö työllisyyspäällikön asiantuntemusta kaupungin päätöksenteossa riittävästi työllisyyttä edistämään?

Työllisyyspäällikön asiantuntemusta käytetään laajasti työllisyyden hoitoon liittyen Loimaalla ja hän on keskeisessä roolissa työllisyyspalveluiden kehittämisessä.

Esimerkiksi: Työllisyyspäällikkö on käytännössä ollut pääasiallinen Loimaan virkamiesedustaja Turun työllisyysaluelautakunnassa. Työllisyyspäällikkö valmistelee tai on mukana valmistelemassa kaikkia Loimaalla päätöksentekoon vietäviä työllisyyden hoitoon liittyviä asioita ja on tarvittaessa asiantuntijana niitä esittelemässä. Työllisyyspäällikkö on työllisyyden hoidon seudullisen ohjausryhmän ja neuvottelukunnan jäsen ja valmistelee näiden kokousten asialistat yhdessä kehittämisjohtajan kanssa. Osallistuu tarvittaessa elinvoimatoimikunnan kokouksiin, mikäli agendalla on työllisyyden hoitoon liittyviä asioita.

Lautakunta kysyy, miten hankinnoissa on noudatettu kestävän kehityksen periaatteita? (Tämä kohta oli markkinoinnin yhteydessä.)

Markkinoinnin materiaalihankinnoissa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan paikallisesti tuotettuja tuotteita, jotka ovat lähtökohtaisesti korkeaa laatua ja kestävästi tuotettu. Loimaa tuotteissa on mm. paikallista hunajaa, loimaalaisia leikkuulautoja, avaimenperiä ja magneetteja.

Loimaalla 10.9.2026,

Kaupunginjohtaja Jari Rantala

Kehittämisjohtaja Paavo Laaksonen

Talousjohtaja Katja Mäkelä

Henkilöstöpäällikkö Eveliina Kiiski

Hallintopäällikkö Juha Rinta-Jouppi